

Õiguskantsler

Justiitsministeerium
info@just.ee

Teie nr

Meie 24.08.2020 nr 14-3/200725/2004572

Majandus- ja
Kommunikatsiooniministeerium
info@mkm.ee

Füüsilisest isikust ettevõtjate andmete avaldamine

Lugupeetud minister

Õiguskantsleri poole on pöördunud füüsilisest isikust ettevõtjad, kes peavad häirivaks, et äriregistris ja majandustegevuse registris (MTR) on nende elukohaandmed igäühele kättesaadavad. Küsimus ei ole andmete kogumises, vaid nende avalikustamises.

Üldiselt on ettevõtte asukoha andmete avaldamine põhjendatud, sest see aitab tagada majanduskäibe usaldusväärsuse ning ettevõtja klientide ja partnerite õiguste kaitse. Neile FIE-dele, kelle ettevõtluse iseloom ei nõua äripinna üürimist ja kes enda elukoha andmeid vabatahtlikult avaldada ei soovi, tuleks aga võimaldada erand. Asukohaandmete avaldamise eesmärke on võimalik saavutada nende FIE-de eraelu puutumatus piiramata.

Äriregistris andmete avaldamise nõude kehtestab [äriregistri seadus](#) (ÄS). ÄS § 3 lõige 2 sätestab, et FIE peab enne tegevuse alustamist esitama avalduse enda andmete kandmiseks äriregistrisse. Äriregistrisse tuleb kanda FIE nimi ja isikukood ning ettevõtte asukoht ja aadress (ÄS § 75 lõige 2). Äriregistri kanded on avalikud. Igäühel on õigus tutvuda registrikaardi ja äritoimikuga ning saada registrikaardist ja äritoimikus olevast dokumendist ära kirju (ÄS § 28 lõige 1). Seega peab FIE märkima ettevõtte asukoha aadressi täpsusega ja see teave on avalik. Tartu Maakohtu registriosakond kinnitas õiguskantslerile, et alternatiivid aadressiandmete registrisse kandmisel puuduvad.

FIE-de isikuandmeid avaldatakse teatud juhtudel ka MTR-is, kui enne majandustegevuse alustamist kehtib kohustus esitada majandustegevuse registripidajale teade asjaomasel tegevusalal majandustegevuse alustamise kohta ([majandustegevuse seadustiku üldosa seaduse](#) (MSÜS) § 14). Majandustegevuse registrisse kantakse majandustegevuse üldandmetena mh FIE nimi, registrikood ja ettevõtja kontaktandmed (telefoninumber, elektronposti aadress ja postiaadress, MSÜS § 51, § 15 lõige 1). Registriandmed on [veebilehe](#) kaudu kõigile tasuta kättesaadavad (MSÜS § 51 lõige 2). 21.08.2020 seisuga on majandustegevuse registris 2652 FIE andmed, kusjuures eraldi on välja toodud nende aadress ja postiaadress. Need andmed on koondfailina CSV-formaadis allalaaditavad.

Õiguskantsleri Kantselei

Kohtu 8, 15193 TALLINN. Tel 693 8404. Faks 693 8401. info@oiguskantsler.ee www.oiguskantsler.ee

Äriregister ja majandustegevuse register ei kohusta FIE-t registreerima ettevõtet kodusele aadressile, kuid mõnel ettevõtjal ei pruugi olla teist mõistlikku valikut. Ka Riigikohus on sedastanud, et FIE-d kasutavadki ettevõtluses tihti isiklikku vara ning ettevõtte tegevuskohaks võib olla ka FIE-le kuuluv korter.¹ Kui FIE kannab registrisse enda elukoha andmed, muutuvad need avalikult kättesaadavaks ja neid võib seostada konkreetse inimesega. Hoonest, kuhu ettevõtte on registreeritud, võib küllalt suure tõenäosusega järeldada, et tegemist on ka FIE elukohaga (nt kortermaja korter või eramaja). Mõnele ettevõtjale võib see olla häiriv.

Eesti Vabariigi põhiseaduse (PS) § 26 kaitseb igäühe õigust perekonna- ja eraelu puutumatusel, mille lahutamatu osa on õigus isikuandmete kaitsele. Riik tohib inimese eraellu sekkuda (sealhulgas tema isikuandmeid töödelda) üksnes õigusaktidega sätestatud juhtudel. Igasugust sekkumist tuleb põhjendada ja see peab piirduma rangelt vajalikuga. Mida intensiivsemalt piiratakse inimese õigust eraelu puutumatusel, seda kaalukamad peavad olema seda õigustavad argumendid.

Isiku kodune aadress kujutab endast isikuandmeid ehk teisisõnu informatsiooni, mis on eraelu kaitsealas. Euroopa Inimõiguste Kohus (EIK) on rõhutanud, et eraelu mõiste ammendavat definitsiooni anda ei ole võimalik. Eraelu hõlmab EIK käsituses ka professionaalse ja ärilise iseloomuga tegevused.² EIK hinnangul on eraelu kontseptsioon avar mõiste, mis hõlmab ka elukoha privaatsust. Elukoha vaba valik on olemuslikult privaatse iseloomuga.³

Õiguskantsler on varem leidnud, et põhiseadusele tuginedes ei saa väita, et ettevõtte asukoha aadressi avaldamise nõue oleks iseenesest ülemäärane ja lubamatu. Otsus hakata ettevõtjaks peab olema teadlik ja läbikaalutud. Kui isik otsustab ettevõtlusega tegelema hakata, peab ta endale mõistlikust hoolsuskohustusest lähtuvalt selgeks tegema sellega kaasnevad piirangud. Piirangud ei tohi sellegipoolest olla meelevaldsed. Andmete avaldamise ulatus ja avaldamise tehniline lahendus peavad olema taotletava eesmärgi suhtes proportsionaalsed.

Ettevõtte asukohaandmete avaldamise eesmärgid on mh üldine majanduskäibe usaldusväärsus ning ettevõtja klientide ja partnerite õiguste kaitse. Pealegi on ettevõtjaid, kes on oma ettevõtluse laadi tõttu väga huvitatud enda aadressi võimalikult täpsest avalikustamisest. MSÜS eelnõu koostajad on põhjendanud⁴ majandustegevuse registri andmete avalikkust ka varasema sarnase regulatsiooniga (15.04.2004–30.06.2014 kehtis majandustegevuse registri seadus), kuid regulatsiooni eesmärki pole seletuskirjas pikemalt avatud.

Probleem puudutab eelkõige FIE-sid, kes osutavad teenust näiteks klientide juures või kasutavad täienduskoolituste korraldamiseks rendipindu. Neil pole vaja kontorit pidada või äripinda üürida. Kui ettevõtja leiab, et koduse aadressi registreerimine riivab ülemäära tema privaatsust, on ta sisuliselt seatud valiku ette: kas minetada õigus elukoha privaatsusele, rentida tarbetu äripind või loobuda ettevõtlusega tegelemisest.

Küsimuse all ei ole see, kas riik tohib FIE tegevuse kohta andmeid koguda. Küll aga on küsitav, kas kogutud andmed peavad olema avalikult igäühele huvipäringuteks kättesaadavad ja MTR-st ka kogumina allalaaditavad. Euroopa Kohus on rõhutanud, et läbipaistvuse eesmärki ei saa pidada

¹ [RKHKo 3-3-1-63-15](#), 15. detsember 2015, punkt 12.

² EIK 16.12.1992 otsus asjas nr 13710/88, [Niemi vs. Saksamaa](#), p 29.

³ EIK 09.10.2012 otsus asjas nr 42811/06, [Alkaya vs. Turkey](#), p 30.

⁴ [Seletuskiri](#) MsÜS eelnõu 803 SE juurde, lk 79.

automaatselt olulisemaks kui õigust isikuandmete kaitsele, isegi kui mängus on olulised majandushuvid.⁵

Isikuandmete avaldamisel tuleb lähtuda eesmärgikohasuse, minimaalsuse ja kasutuse piiramise põhimõtetest.⁶ Isikuandmete töötlemisel tuleb piirduda vähimaga, mis on töötlemise eesmärgi saavutamiseks vajalik. Palun selgitage, kas mitmes andmebaasis (äriregister, majandustegevuse register) ettevõtjate andmete praegusel kujul avaldamine on sisuliselt põhjendatud. Juhul kui on võimalik tagada andmete avaldamise eesmärkide täitmine mõne ettevõtjaid vähem koormava abinõuga (nt andmete avaldamine kolmanda isiku õigustatud huvi korral, ettevõtja enda otsusel, [nimekasti kasutamise](#) võimaldamine vms), tuleb eelistada sellist lahendust.

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/

Ülle Madise

Erkki Sven Margna 693 8430
ErkkiSven.Margna@oiguskantsler.ee

---

⁵ EIK suurkoja 09.11.2010 otsus liidetud kohtuasjades C-92/09 ja C-93/09 Volker und Markus Schecke GbR ja Hartmut Eifert vs. Land Hessen, p 85.

⁶ [Isikuandmete kaitse üldmääruse](#) artikkel 5.